

Bosé inženýrky. Chudé, ale mocné ženy

Představte si univerzitu, kde směji **studovat jen chudí**. Po kampusu se chodí naboso nebo v žabkách a na formality se nehraje. Mezi studenty jsou občas i negramotní. Navíc z druhého konce světa.

JANA VRUBELOVÁ
zvláštní zpravodajka
LN v Indii

TILONIA/INDIE Na odlehlejších indických venkově se prochází skupinka starších žen z Papui-Nové Guineje. Na krku květy a tradiční barevné papuánské šaty.

Úklonem hlavy se pozdraví se stejně starou Filipínkou, a přestože si vůbec nerozumí, společně zamíří do třídy s indickým učitelem.

Za chvíli začíná vyučování. Jakkoliv surreálný se tento obraz může jevit, v jedné indické vesnici jde o docela běžné ráno. V jinak nezajímavé Tilonii totiž sídlí vzdělávací projekt, jenž svou originalitou předčí snad všechny podobné instituce na světě. Vlastně tu originalitu má už v názvu: Bosá univerzita.

„Nejhorší je vedro. A pak také indická kuchyně. To se nedá dlouho jíst,“ spustí razantně dvaapadesátiletá Cecilia a nasadí přitom nesmlouvavý výraz. Studentka vzdělávacího programu s názvem solární technologie není na pálivé jídlo zvyklá. Je totiž z Papui-Nové Guineje.

Tak jako další desítky žen z různých částí světa do Indie přijela, aby se naučila využívat sluneční energii. Tedy přesněji řečeno vyrobit například solární vařič nebo jednoduchou svítilnu.

„U nás většina venkovanů nemá elektřinu. A děti, protože musí přes den pomáhat, se tak nemohou večer učit,“ vysvětluje Cecilia jeden z hlavních cílů programu bosých inženýrek, kterým se tu neřekne jinak než „solar mammas“.

Obama i dalajlama

Každá z nich je z druhého konce světa, každá z nich s jinou jazykovou výbavou.

Jak to vůbec může fungovat?

Před tabulí. Papuánky se v Indii učí ovládat solární energii. Ve třídě (snímek vpravo dole) se kvůli jazykové bariéře vyučuje pomocí znakové řeči a barev. Vlevo dole Indka, která se dříve živila šitím hraček, vysvětluje správné čištění zubů. Díky Bosé univerzitě je z ní zdravotní sestra.

FOTO MARTIN CIVÍN

Může. Dokonce tak výborně, že si toho všimli například i Barack Obama či dalajlama, kteří Bosou univerzitu sledují na Twitteru.

Babylon rozmanitých národností

Ve třídě, kde každý mluví jiným jazykem, se učí znakovou řečí. Pomáhají i anglické tabulky s barvami. Připojit drátek odpovídající barvy do zdířky je v elektroinženýrství klíčové.

„Sluneční energie není žádná magie a nakonec – když se vyrobit lampa z obyčejných a všude do-

stupných baterií, má to ohromný dopad. Rozsvítí celou vesnici. Nechápu, že to nikoho nenapadlo dřív,“ přidá se Cecilia kamarádka Cathy.

Čím dál známější projekt sbírá jedno ocenění za druhým a s vřelým přícházejí také bohatí dárci. Roční rozpočet Bosé univerzity se pohybuje okolo 56 milionů korun. Zdroje jsou různé: OSN, soukromé fondy a donátoři, indická vláda, nadnárodní korporace.

Díky těmto penězům se Cathy a Cecilia (a s nimi také Konžan-

ky, Rwandanky, Peruánky, Filipínky a další) mohly do Indie vypravit. Kdo a z jaké země do Tilonie na druhém konci světa pojeďte, rozhoduje domácí síť podobných organizací, které pak navrhnou vhodné kandidátky, většinou z dobře zavedených sociálních projektů v původní zemi. Rozhoduje ale také náhoda.

Lepší než muž

A proč jsou v programu samé starší (a hodně různé) ženy?

Prý je dokázáno, že investice do nich se vyplatí nejvíce. „Na

rozdl od mužů si většinou nepotřebují tolik dokazovat, nepachtí se po diplomu a pro komunitu jsou mnohem větším přínosem. Co se u nás naučí, předají doma. Naučí další,“ vysvětluje hubený Nandlal. Ind, který má na pově cizí návštěvy kampusu. Jak pyšně neopomene dodat, plně elektrifikovaného díky sluneční energii.

Mezinárodní program solárních inženýrek je určen také přímo Indkám. Za devět let existence už rozsvítit třináct tisíc domovů v odlehlých oblastech Indie. V zemi, kde 44 procent lidí nemá

přístup k elektřině, a jež v elektrifikaci pokulháva dokonce i za daleko chudším Nepálem, to je docela úctyhodný výsledek.

Celkově Bosá univerzita „vyvezla“ světlo do zhruba sto dvaceti vesnic ve čtyřicetivaceti zemích. V Africe dokonce nedávno otevřela pobočku.

„Bosá univerzita je fascinující místo. Mají i vlastní nemocnici. Já s nimi byla moc spokojená,“ vychvaluje si Cecilia a naráží tak na další projekt univerzity pro chudé. Na mysl má nemocnici, kam si pro bezplatnou radu k místnímu lékaři chodí každodenně desítky lidí z okolí. A zájemci se mohou ve zdravotnictví i proškolit.

Kdysi šila hračky

Třeba jako Bauri Deviová. Čtyřicetiletá Indka, která kdysi vyráběla dřevěné hračky, dnes pracuje jako sestřička v zubní ordinaci. I když nemá odpovídající akademický titul, praxí se naučila většímu jednoduchých úkonů.

A práce ji ovidivně baví. Možností, jak se bezplatně něčemu přiučit, je tu víc. Striktní pravidla tu až na výjimky neexistují.

Počátky ale nebyly jednoduché a trvalo dekády, než do Tilonie mohli přijet lidé z druhého konce světa jako Cecilia.

Před čtyřiceti lety se zakladatel Bunker Roy, Ind z bohatých poměrů, rozhodl v největším svazovém státě Indie vybudovat univerzitu pro chudé. Vzdělání totiž považoval za neefektivnější prostředek boje za chudobou.

Dnes se sedmdesátiletý Roy těší zasloužené pozornosti stejně jako Bosá univerzita. Z jeho osobnosti se (minimálně v kruzích neziskového sektoru) stala celebrita s diářem zaplněným termíny přednášek po celém světě. Jeho stále slavnější jméno zároveň jako magnet přitahuje další dárcy.

To by mohlo umožnit více studijních míst. Cecilia a Cathy se po více než půlroce vracejí domů a příště by jejich asi dvacetičlennou barevnou skupinu měla vystřídat ještě o něco početnější.

A co Papuánky kromě solárních dovedností považují na konci pobytu za nejdůležitější?

„Naučili nás tady jógu. Takže teď prý budeme žít dalších padesát let!“ rozesměje se Cecilia hlasitým smíchem. Korpulentní černoška uprostřed indického venkova.

PŘEDPLATNÉ JAKO DÁREK

Věnujte svým blízkým dárek, ze kterého budou mít radost každý den.

měsíčně jen za
349 Kč

Objednávejte na **255 555 533** nebo na www.lidovenoviny.cz/darek
Nabídka platí do 24. 12. 2014. Darovací certifikát ke stažení na webových stránkách LN.